

Наш милый, романтичный жіночий день

8 березня – свято особливе і неповторне: в повітрі тільки-но повіяло весною, а наші вулиці та будинки вже «розцвіли»: квіти в руках у перехожих, в офісах і в квартирах – в вазах, вазонах і скромних келихах. Чоловіки стурбовані, а жінки збуджені в передчутті подарунків, уваги і любові. Від цього всього віє справжньою святковою романтикою ...

Читати російською

8 марта – праздник особенный и неповторимый: в воздухе только-только немного запахло весной, а наши улицы и дома уже «расцвели»: цветы в руках у прохожих, в офисах и в квартирах – в вазах, вазонах и скромных бокалах. Мужчины озабочены, а женщины возбуждены в предвкушении подарков, внимания и любви. От этого всего веет настоящей праздничной романтикой...

Но настроение не появляется «по заказу», даже если внешние обстоятельства к этому располагают.

Романтика – это то, что возникает в нашей душе, это лирическое мироощущение, эмоциональный подъем, высокие чувства, настроение, настрой. В отношениях между людьми романтика всегда окрашена любовью, нежностью, восхищением, благодарностью... Так что в возникновении романтического настроения внешняя атрибутика является всего лишь одним и далеко не главным аспектом.

Что может испортить праздник?

У настоящей романтики есть свои враги. В первую очередь, это стереотипы, почерпнутые из фильмов, сериалов, любовных романов, не совсем грамотных статей («Как устроить любимой романтический вечер»), где много внимания уделяется «организации» праздника. При этом обязательно мелькают

непростые и недешевые детали: экзотический антураж, дорогие сюрпризы, духи, цветы, ювелирные украшения, изысканные блюда, фрукты, вина, шампанское, красивая одежда и пр. Происходит смещение понятий: от романтики чувств – к романтике потребления. Не стоит путать деньги и чувства. Никакие подарки и сюрпризы не гарантируют удавшегося праздника.

Могут помешать также модели поведения, привнесенные из родительских семей, в том числе, касающиеся семейных праздников. Плохо, если они не совпадают, – тогда обе стороны могут быть разочарованы. Если модели одинаковы, – появляется риск, что 8 марта станет привычной рутинной «датой». Так что любой вариант не исключает необходимости искать что-то новое – свое и неповторимое.

Очень горько, когда стараешься устроить другому праздник, а получается «что-то не то». К этому следует быть готовым – в отношениях двоих всегда остается место неожиданности и непредсказуемости. Вполне нормально, если происходит «несовпадение» настроения. Человек не всегда способен, как машина, завестись вполоборота на праздничный лад и веселиться по чужому «сценарию». А завышенные ожидания, планирование не только своего, но и чужого поведения, излишняя экзальтация могут спровоцировать серьезное разочарование.

Кому ждать романтику в гости?

Больше всего шансов у тех, чьи чувства только зарождаются или находятся на пике, – они находятся во власти естественной романтики первой влюбленности, и внешние стимулы им не слишком нужны и важны.

Высоки шансы «поймать» романтическое настроение и у супругов со стажем: уже преодолены навязываемые извне стереотипы, выработаны спокойные ровные отношения, накоплены семейные традиции, все реже случаются приступы «острого эгоизма».

Супругов объединяет большой пласт общих воспоминаний, которые легко создают нежно-любовное настроение. При этом ореол

романтики со временем приобретают не только радостные события, но и былые невзгоды, и жизнь на квартире, и картошка в мундирах в периоды безденежья, и тяготы первенца... Романтика при этом не мимолетная и эфемерная, грозящая исчезнуть при малейшей неурядице, а прочная и практически не подвластная внешним обстоятельствам.

В группе риска – молодые пары. Экзальтация первой влюбленности прошла; отношения еще не стабилизировались; притирка «в процессе»; телевизионные стереотипы еще не утратили своей разрушительной силы; семейные традиции не наработаны, а тут еще тяжкие подозрения, что любовь, а вместе с ней и романтика ушли навсегда...

Все будет хорошо

Но в выигрыше всегда остаются те, кто способен немного потерпеть. Молодым людям можно посоветовать просто жить; учиться по-новому любить друг друга; методом проб и ошибок искать свои неповторимые романтические моменты. Учиться «заражать» своим настроением любимых и в то же время уметь определить, когда им не до веселья. Знать, как разрядить обстановку и что предпочесть в каждый конкретный момент: выслушать; пожалеть; похвалить; покормить; подбодрить; уверить в своей любви или просто на время оставить в покое. Уметь легко (и внешне, и внутренне) отказываться от своих планов, если они не «вписываются» в настроение другого. Оптимистически смотреть в будущее. Знать, что впереди будет еще много нового, хорошего и светлого. Нужно просто пережить этот период, когда былая романтика поблекла, а новая еще не зародилась.

Нужно просто любить и пытаться доставить другим радость. А там – как получится. Если на первом месте – добрые чувства по отношению к окружающим, вас никогда не постигнет разочарование. Поменьше эгоизма – и все будет хорошо!

Мария КИРИЛЕНКО

Як «ВКЛЮЧИТИ» СВЯТКОВИЙ настрій 8 березня і не тільки

Як невдалим може бути будній день, так і зі святом не завжди складається. Що ж, справа житейська, буває і так. Але якщо так трапляється з року в рік, – це привід замислитися. Напередодні красивого весняного свята наша стаття адресована жінкам.

Читати російською

Как неудачным может быть будний день, так и с праздником не всегда складывается. Что ж, дело житейское, бывает и так. Но если так случается из года в год, – это повод задуматься. В преддверии красивого весеннего праздника наша статья адресована женщинам.

Враги праздничного настроения:

1. Внешние обстоятельства: социально-политическая обстановка в стране, неурядицы в семейной жизни, материальное положение, проблемы со здоровьем, душевное состояние окружающих и пр.
2. Внутренние проблемы: детские психологические травмы, неизжитые комплексы, личностные особенности, эгоизм и эгоцентризм.
3. «Мудрствования лукавые» о том, хорош праздник или плох с учетом исторических, гендерных и всяких иных соображений.

Конечно, это ваш выбор – праздновать тот или иной праздник и как именно. Но в любом случае никогда не поздно научиться создавать светлое радостное настроение для себя и для окружающих. Ведь от чего-то можно хотя бы на день абстрагироваться, с чем-то смириться, что-то учесть, над чем-то поработать заранее. Надеемся, что в этом вам помогут наши

советы.

Что делать, чтобы праздник удался:

- Позаботьтесь о светлом настрое заранее. Подумайте, как обычно проходят праздники в вашей семье, что вас чаще всего раздражает, а что радует. Припомните какой-нибудь удачный праздничный день, проанализируйте причины, почему он удался. По итогам размышлений внесите соответствующие коррективы и в свой душевный настрой, и в конкретные планы. Поделитесь ими с близкими.
- Не будьте рабой неудачных или (что бывает чаще) изживших себя традиций. Хуже всего, если праздничный день проходит всегда одинаково, а с течением лет и вспомнить-то особенно нечего.
- А вот во время праздника живите здесь и сейчас. Не ворошите в памяти прошлые празднования, независимо от того, хорошо это было или плохо, если это вызывает неприятные эмоции типа: «плохо, как всегда» или «ах, как хорошо было раньше, сейчас вот все не так».
- Не зацикливайтесь на отношениях со своим главным мужчиной. Чтобы лучше понять, почему не стоит этого делать, сделайте такой эксперимент: попробуйте на какое-то время сосредоточиться на любой части тела – большом пальце левой ноги, правом ухе или кончике носа. Достаточно быстро вы как минимум почувствуете, что там «что-то не так». У более впечатлительных натур ощущения будут еще ярче, вплоть до онемения и боли. Точно так же излишняя сосредоточенность на ком-то неизбежно приводит к «болезни» в отношениях. Намного лучше – общее дело, общее хобби, общие темы для разговоров, общие воспоминания. Тогда исключатся разрушительные «как он посмотрел», «что сказал», «что подарил» и «как себя повел».
- Не накручивайте себя, если что-то не так (а случается это у всех и всегда). Практика показывает, что вполне реально научиться не растравливать себе душу, перестать

«купаться в обидах», предаваться мазохистическим страданиям. Многие (особенно женщины) именно в те праздничные дни, когда они в центре внимания, любят устраивать драмы. Бывает, что с возрастом это проходит, но весьма часто уже тогда, когда семейная жизнь рушилась. Поэтому твердо и без сомнений отложили все обиды и разборки «на потом».

- Вместе с тем, если с настроением не складывается, ни в коем случае нельзя притворяться. Наигранное веселье, если и обманет кого-то, то все равно привнесет ту нотку фальши, которая неизбежно отметится в сознании (или подсознании) близких. А накопление таких вот моментов неискренности и приводит к разрушению отношений. Вместе с тем психологи советуют улыбаться даже «через не могу» – улыбка дает сигнал мозгу, который неизбежно перестраивается на мажорный лад.
- Но, конечно, гораздо лучше, если улыбка отражает ваши искренние чувства. Для этого постарайтесь внутренне настроиться: подумайте о том, за что вы цените и любите своих близких, что в них есть хорошего, за что можно простить их (неизбежное) несовершенство... И даже шире – о том, что вы любите солнце, небо, звезды, природу и вообще жизнь во всех ее проявлениях. Оптимальный вариант – спокойное, доброжелательное, с легкой улыбкой настроение, основанное на чувстве «Я всех люблю».
- Подумайте о том, кому вы сами можете подарить хорошее настроение. Казалось бы, «виновница торжества» имеет право в праздничный день на «острый приступ эгоизма», но если заикнуться только на себе, шансы на успех не так уж велики. Гораздо лучше подумать о тех, для кого этот праздник значим. Это могут быть мама, тетушка или бабушка, бывшая учительница, подруга, остро переживающая свое одиночество... Сомнительной и далеко не всегда полной бывает радость, которая выискивается только лишь для себя. Но беспроблемно незамутненными остаются те светлые чувства, которые подарены тем, кто в этом нуждается. Устройте праздник для других и всегда

останетесь в выигрыше!

- Особо позаботьтесь о детях. Всякие бывают обстоятельства, но ребенок имеет право на веселье, подарки и внимание родителей. Если уж совсем не складывается, всегда можно устроить праздник для детей в другой день. И чем раньше вы с ними начнете готовиться, тем больше радости они получают.

И еще несколько мелких технических советов:

- Генеральную уборку сделайте неделей раньше, на предпраздничные дни оставьте только легкий марфет.
- Не приглашайте в праздничный день тех, кто неприятен хотя бы одному из членов семьи.
- Заранее приготовьте подарки. Учтите, что это лишний повод побыть с детьми, мастера вместе с ними небольшие сувениры.
- Постарайтесь разумно решить вопрос еды и спиртного: не слишком много и того, и другого. Закуски – сравнительно легкие в приготовлении и потреблении.
- Измените что-нибудь в своем имидже (хоть на один день).
- Если нет нового наряда, скомбинируйте из того, что есть, что-нибудь совсем уж эпатажное или хотя бы яркое и броское.
- Подумайте, чем украсить ваше жилье. Совсем не обязательно впадать в крайности в виде шариков и гирлянд, но пару праздничных штрихов не помешают.
- Не исключайте самые нетрадиционные для вас варианты отпраздновать событие.

Радости вам и удачного праздника!

Мария КИРИЛЕНКО

Весна, кохання, подарунки та довге щасливе сімейне життя ...

На початку березня завжди панує радісний настрій: не за горами пробудження природи, цвітіння і буяння фарб ... А тим часом усі перебувають в очікуванні першого весняного свята. Жінки мріють про романтику, увагу та подарунки. Але хіба не буває так, що свято приносить лише розчарування? Причому, не тільки жінці через невиправдані очікування, але й чоловікові, чиї старання залишилися без відповідної, на його думку, подяки. Нерідко так трапляється через те, що люди розмовляють різними мовами – різними мовами кохання.

Читати російською В начале марта всегда царит оживленное радостное настроение: не за горами пробуждение природы, цветение и буйство красок... А пока все находятся в ожидании первого весеннего праздника. Женщины мечтают о романтике, внимании и подарках. Но разве не бывает так, что праздник приносит только разочарование? Причем, не только женщине, обманутой в своих ожиданиях, но и мужчине, чьи старания остались без соответствующей, по его мнению, благодарности. Так случается, если люди разговаривают на разных языках – на разных языках любви.

Психологи утверждают, что потребность в любви и привязанности – основная эмоциональная потребность человека. Именно поэтому нам так необходимо, чтобы рядом был близкий, любимый человек. Но влюбленность – мимолетное чувство. И можно только пожалеть тех, кто так и не сумел пройти непростой путь от влюбленности к любви – путь, полный успехов и неудач, работы над собой, изучения партнера. И одна из сложных, но вместе с тем и приятных задач – это научиться выражать свою любовь так, чтобы тебя понимали. Ведь тогда, ощутив вашу любовь и поверив в нее, ваш избранник почувствует потребность ответить тем же.

Любовь можно проявлять по-разному. Американский психолог

Гэри Чепмен утверждает, что существует пять основных языков любви – пять способов, которыми люди обычно выражают свои чувства: слова поощрения, время, подарки, помощь и прикосновения. К сожалению, нередки случаи, когда два любящих друг друга человека глубоко несчастны и сомневаются в любви друг друга. По мнению психолога, это объясняется тем, что они «разговаривают» на разных языках, которые отличаются друг от друга, как русский от китайского. Но любовь побеждает все «трудности перевода», если наша цель – сделать счастливыми тех, кто рядом с нами. Умение говорить на родном языке любимого человека – ключ к долгой и счастливой семейной жизни. Рассмотрим каждый из языков любви в привязке к женскому празднику. Говорить мы будем о женщинах, их ожиданиях и предпочтениях, но не будем забывать, что в равной мере это справедливо и для мужчин.

Как на праздник осчастливить женщину в зависимости от того, какой язык любви она понимает (советы мужчинам)

1. Слова поощрения.

Свою любовь мы можем выразить, поддерживая друг друга словами. Не забывайте хвалить своих любимых. Однако никогда не пользуйтесь похвалой, чтобы добиться своего. Это манипуляция, а не любовь. Хвалите близких, чтобы сделать им приятное, доставить радость; благодарите их за все, что они делают хорошего и просто за то, что они рядом.

Не менее важны слова поддержки и ободрения, которые придают человеку бодрость духа, мужество, уверенность в своих силах, желание свернуть горы. Смысл подобных слов такой: «Я тебя понимаю, разделяю твои заботы и тревоги. Мне это тоже важно. Я с тобой. Я верю, что ты справишься. Как тебе помочь?». Но помните: добрые слова имеют цену, только если они выражают истинные чувства и подкреплены реальной готовностью к действиям.

Женщина, чей язык любви – слова поощрения, ожидает в

праздничный день услышать как можно больше приятного. Поэтому кроме подарков и цветов нужно найти возможность высказаться. Это может быть, к примеру, открытка со своими собственными словами благодарности и восхищения, веры в ее способности и оценки ее достоинств. Было бы прекрасно посвятить такой женщине стихотворение или песню, но сделать ее счастливой смогут и совсем простые, искренние слова, адресованные только ей одной.

2. Время

Когда вы, сидя рядом, смотрите телевизор, вы не вместе: ваше внимание поглощено новостями или фильмом, а не друг другом. Проводить время вместе – это значит выключить телевизор и разговаривать, глядя друг на друга, целиком сосредоточившись на собеседнике. Это значит пойти вдвоем на прогулку, вместе пообедать, заняться тем, что нравится другому, и делать это с удовольствием.

Один из диалектов этого языка – беседа. Это доверительный дружеский разговор, обмен мыслями, чувствами, желаниями. Когда мы говорим друг с другом на этом языке, мы терпеливо выслушиваем, сопереживаем, вызываем на откровенность, задаем вопросы, стараемся понять мысли, желания, чувства любимого человека. И вместе с тем мы сами тоже открываемся, делимся сокровенным, демонстрируя тем самым свое доверие.

Что бы вы не сделали в праздничный день для женщины, для которой главный язык – время, она никогда не будет довольна, если вы не посвятите весь этот день только ей одной. Самым большим разочарованием для такой женщины будет, если все ваше внимание будет уделено, к примеру, гостям или другим родственникам. А самым большим подарком – если вы куда-нибудь сходите вместе, посидите в кафе, прогуляетесь. Такой женщине понятна и приятна «романтика уединения».

3. Подарки

Подарки – это универсальное зримое выражение любви. На ум,

конечно, могут прийти люди, целиком сосредоточенные на материальных благах. Но речь не о них. Ведь мы говорим о чувствах, а не меркантильных расчетах. Для человека, говорящего на этом языке любви, важна не цена подарка, а сам факт того, что вы старались сделать ему приятное: подарок – это символ любви. Поэтому и оформлен он должен быть особенно любовно, и вручен торжественно и с чувством.

Женщине, для которых важны подарки, кроме основного подношения (или вместо него) можно подарить много приятных мелочей – «много подарков – много любви» или что-то крупное, символизирующее «большую любовь». А, может, что-нибудь особенное, очень личное, связанное с ее вкусами: «моя любовь – именно тебе, тебе одной».

4. Помощь

Помогать – значит делать что-то для другого, проявлять заботу о нем. Помощь требует времени, сил, преодоления себя. И если вы с радостью помогаете своим близким, вы тем самым выражаете свою к ним любовь.

Женщины, для которой является главным именно этот язык любви, будут счастливы только в том случае, если праздник пройдет под знаком какого-нибудь маленького бытового подвига. Никакие подарки и другие формы внимания не сделают ее счастливой. И самым большим подарком для нее будет что-нибудь такое, о чем она давно просила, но у вас все руки не доходили. Можно помочь сделать накануне генеральную уборку, а можно просто организовать приход мастера, который что-нибудь отремонтирует. Но успех будет иметь только та помощь, о которой женщина просит, всякая иная – пусть и полезная, нужная и важная – оставит ее более чем равнодушной.

5. Прикосновения.

Прикосновениями также можно выразить свою любовь. Для некоторых это единственный способ ее почувствовать. Выразить любовь на языке прикосновений можно по-разному. Тактильные

рецепторы есть по всему телу, а значит, любое ласковое прикосновение скажет о вашей любви. (Секс – лишь один из диалектов этого языка).

Прикосновения ценят нежные чувственные натуры, для которых ласки важны как воздух. Без них они вянут как цветы без влаги. Их нужно часто целовать, обнимать, для них особенно важны ритуалы поцелуя при встрече и расставании. Мужчинам часто кажется, что свою любовь они в достаточной мере доказывают женщине в постели. Однако если днем в людном месте вы тайком пожмете своей любимой руку, это может для нее означать больше, чем «качественный секс» ночью. Поэтому женщины, для которых главное проявление любви – это прикосновения, должны в праздничный день получать их во много раз больше, чем обычно. Подумайте, когда лучше заняться любовью. Может, лучше с утра? Или целый день жить в предвосхищении «волшебной ночи»? Постарайтесь «поймать настроение» своей любимой, и тогда вы точно не ошибетесь.

Вы еще не знаете, на каком языке любви говорит ваша подруга? Иногда, чтобы в этом разобраться, нужно время. Поэтому в заключение самый важный совет: в праздничный день говорите с женщиной на всех пяти языках любви сразу – и тогда она наверняка будет счастлива!

Как в праздничный день не разочаровать любимого (советы женщинам)

Бесполезно ждать проявлений нежных чувств, если сам не умеешь любить. Поэтому и женщинам стоит задуматься, какой язык любви понимает ваш любимый.

Не капризничайте. Что бы вам ни подарили, постарайтесь воспринять это как проявление любви. Дайте понять своему супругу, что вы его любите и цените. И постарайтесь, чтобы и у него было праздничное настроение. Если вашему супругу важны слова поощрения, похвалите его за подарок, расскажите, какой он молодец, что угадал ваши желания и вообще о том, какой он

замечательный. Если для него самое важное – время, просто не обделяйте его вниманием. В том случае, если он ценит помощь, найдите возможность и в праздничный день проявить заботу о нем. Если вы знаете, что он особенно ценит подарки, можете приготовить и ему какой-то ответный совсем мелкий сувенир. Если же его язык любви – прикосновения, то свою благодарность нужно проявить множеством поцелуев и других проявлений нежности (и в постели тоже).

Как определить, какой язык любви ваш?

Вначале может показаться, что вашими являются все пять языков любви. Как правило, это не так. Все равно какой-то из них главный. Если вы будете знать, на каком языке любви вы разговариваете, у вас всегда будет возможность подсказать окружающим, как доставить вам радость. Это гораздо лучше, чем напрасно ожидать, что кто-то сможет прочесть ваши мысли и догадаться о скрытых желаниях.

- Для того чтобы определить свой язык любви, вспомните, что больше всего ранит или раздражает вас в поведении ваших близких. Может так случиться, что противоположное этому и есть ваш основной язык любви. К примеру, если вас больше всего задевают резкие слова, значит ваш язык любви – слова поощрения. А если вы грустите, что мало бываете вместе с вашим спутником жизни, то ваш язык – время и т.п.
- Иногда может показаться, что ваш основной язык – это прикосновения. Задумайтесь, не нарушаются ли ваши интимные отношения, если ваш партнер обидит вас (слова), редко бывает дома (время), не разделяет ваши хозяйственные заботы (помощь), не делает вам приятных сюрпризов (подарки). Чаще всего прикосновения занимают почетное второе место или разделяют первое с другим языком любви.
- Проанализируйте, как вы сами проявляете любовь к своим близким. Может быть, это и есть ваш язык любви: вы делаете для других то, чего ждете от них.

- Определить свой язык любви можно, вспомнив времена, когда вы были влюблены. Какие проявления любви вам нравились тогда? Скорее всего это осталось для вас значимым и сейчас.
- А еще попробуйте помечтать – какой вы видите идеальную семейную жизнь. Это также поможет вам разобраться в себе.

Как определить язык любви, который понимает близкий вам человек

Внимание к тем, кто тебя окружает, – это путь к семейному счастью. Языки любви – универсальны, и научившись определять, на каком языке говорят ваши близкие, вы сможете сделать счастливыми свою половинку, детей, родителей и даже найти общий язык со свекровью или тещей.

- Обратите внимание на то, о чем чаще всего вас просит партнер. Именно в просьбах чаще всего таится скрытое желание видеть проявление вашей любви в конкретной форме.
- Вспомните, что в вашем поведении вызывает наибольшую радость у близкого человека, в каких случаях он бывает особенно доволен и благодушен. Не менее важно вспомнить, что вызывает его неудовольствие и раздражение.
- Можно пойти путем проб и ошибок: в течение некоторого времени вы выражаете свою любовь разными способами и наблюдаете, какой из них найдет наибольший отклик в душе вашего спутника жизни.

И вот вам кажется, что вы уже поняли, чего хочет от вас любимый человек и какой язык любви он понимает лучше всего.

Но ведь этот язык может быть для вас «иностранным», то есть, вы просто не умеете выражать любовь в понятной для вашего партнера форме. Может, вы трудоголик и мало бываете дома? Совсем не «мастер разговорного жанра» и не привыкли к словесным излишностям? Терпеть не можете домашний труд? Презираете «телячьи нежности»? Не умеете придумывать и

выбирать подарки? Не страшно! Учитесь, заставляйте себя, идите на маленькие жертвы или большую перестройку всей своей жизни! Возможно, вначале вы будете мучительно долго выискивать, за что похвалить вашего спутника жизни, ваши слова поддержки будут неубедительными, помощь – неумелой, подарки – неуместными, прикосновения – робкими и неловкими. Возможно, оставшись дома, вы все равно будете думать о работе или скорбеть о пропущенной вечеринке с друзьями, вам не будут даваться задушевные беседы и без всякой радости вы будете заниматься не совсем женской или совсем не мужской работой. Но разве все это так уж страшно, если ваша цель – долгая счастливая семейная жизнь? Все получится, все наладится, ведь, если любишь, – никакие «трудности перевода» для вас не страшны.

Мария КИРИЛЕНКО

**П'ять мов коханья: 8 березня.
Подарунки. Любов**

Надворі зараз віє весною, наближається 8 березня, всі знаходяться в очікуванні першого весняного свята. Хочеться романтики і подарунків. Але хіба не буває так, що свято приносить жінці не радість, а розчарування? А дарунок, який чоловік приносить своїй коханій, залишається без відповідної, як на його погляд, вдячності? І хіба часом чоловік не задає собі питання: “А що взагалі їй треба? Я ж для неї ...(стільки грошей заробляю; допомагаю; кажу, що люблю; кожна ніч кохаюсь із нею; проводжу стільки часу з нею тощо)” А жінка іноді сама не знає, що не по ній: ніби і кохає чоловік, ніби все гаразд, а відчуття невдоволення залишається. Виникають сварки, і двоє ще зовсім недавно щиро закоханих одне в одного людей питають себе: “Що стало з нашим коханням?” Цікаву відповідь на ці питання дає Гері Чепмен, чиєю книгою “П’ять мов кохання” зачитуються зараз у всьому світі. Цей американський психолог стверджує, що мало кохати, щоб отримати відповідь на своє почуття. Треба розмовляти з об’єктом своєї любові тією мовою кохання, яку той розуміє. Марна справа переказувати книгу. Але, керуючись теорією Г.Чепмена, ми вирішили у переддень першого весняного свята дати поради чоловікам, як ошасливити у

цей святковий день жінок, а жінкам – як не розчарувати чоловіків. Закоханість – скороминуще почуття. Треба зуміти пройти шлях від закоханості до кохання. Для цього треба бути готовим працювати над собою, вивчати себе і партнера, вчитися висловлювати свою любов так, щоб тебе зрозуміли. Але для початку треба вивчити мову кохання, яку розуміє ваш партнер. Лише тоді він відчує вашу любов, повірить у неї і матиме бажання відповісти на ваше почуття.

Як на свято ошасливити жінку, залежно від того, яку мову кохання вона розуміє.

(Поради чоловікам)

1. Слова заохочення: Та жінка, що розмовляє цією мовою кохання, прагне весь час чути від партнера слова заохочення. Вона щаслива, коли її хвалять, підбадьорюють, розказують, яка вона прекрасна і надзвичайна. Такі жінки занадто чутливі до будь-яких критичних висловлювань на їх адресу. Тому кожного разу зважте, чи не краще промовчати. Висловлюючи зауваження, обирайте дуже м'яку форму висловлювання. Будь-яке прохання обов'язково підкріплюйте підбадьорливим словом. Хваліть свою жінку у її відсутність. Їй напевне передадуть ваші схвальні слова, але ціна їм буде набагато вища. На свято жінка, яка розуміє саме цю мову кохання, прагне почути від чоловіка якомога більше приємних слів. У цьому випадку, крім подарунка та квітів, особливо доречно буде листівка, але не з готовими побажаннями, а з вашими власними словами подяки і захоплення. Повірте, цю листівку вона читатиме, перечитуватиме і збереже її, як найдорожчий дарунок.

2. Якісний час. Що б ви не робили для жінки, яка розуміє цю мову кохання, вона ніколи не буде задоволена, якщо ви присвячуєте їй мало часу. Ніщо не буде їй в радість – ні матеріальні блага, ні ваша допомога, ні відданість сім'ї, якщо вона не відчуває вашої уваги. Для цього мало просто бути вдома. Якщо ви дивитесь телевізор, читаете, граєте з дітьми, допомагаєте – це все не рахується. Жінка цінує лише той час, який ви приділяєте особисто їй. З нею треба часто говорити, вислуховувати її, бувати десь лише з нею. Найбільшим

розчаруванням на свято для такої жінки буде, якщо вся ваша увага буде присвячена, наприклад, гостям, а не їй. А найбільшим подарунком – якщо ви присвятите цілий день лише їй, сходите кудись погуляєте лише вдвох або посидите разом десь у кафе.

3. Подарунки. Перше, що спадає на думку – а чи не йде мова про тих, жінок, для яких головне – матеріальні блага. Але не забувайте – мова йде про кохання. Для таких жінок важлива не ціна подарунка, а сам факт, що ви про неї пам'ятали, вибрали подарунок, намагалися догодити. Вона сприймає подарунок як символ любові. Таким жінкам весь час треба щось дарувати, щоб вони вірили, що ви її кохаєте. Тому на свято до подарунка треба віднестися особливо серйозно. Найкраще подарувати багато дрібничок: “багато дарунків – багато любові”.

4. Допомога. Такі жінки повірять у вашу любов лише тоді, коли ви їй допомагаєте. Ви можете знесилюватися на роботі, заробляючи на сім'ю гроші, але все одно чути докори: “Ти мене не любиш”. Треба з'ясувати, у чому саме їй хочеться, щоб ви допомагали. Можливо, декілька годин у суботу, коли ви допомагатимете їй прибрати у хаті, стануть магічним поворотом у ваших відносинах. А може їй хочеться, щоб ви іноді пішли погуляли з дітьми? Тобто важлива не допомога як така, а саме та, про яку жінка просить. На свято для такої жінки найбільшим дарунком буде, якщо ви їй допоможете: зробіте щось, про що вона вас довго просила, а у вас все руки не доходили. Цього року для такого виду дарунку найсприятливіші умови: за два вихідних напередодні свята можна багато що встигнути. І на свято така жінка буде відчувати себе на сьомому небі від щастя!

5. Дотики. Для жінок, що розуміють цю мову кохання, особливо важлива ваша ніжність. Їх треба часто цілувати, обнімати. Для них важливі ритуали поцілунку при розставанні чи зустрічі. Чоловікам часто здається, що кохаючись у ліжку, вони висловлюють жінці свою любов. Але, якщо ви в людному місці просто потай потиснете жінці руку, це іноді означає для неї набагато більше, ніж “якісний секс” уночі. Якщо жінка впродовж дня відчувала вашу ніжність, якщо ви торкалися неї, цілували,

вона і вночі вас не розчарує. Отже, на свято ви маєте бути особливо уважним до жінки: поцілунків має бути вдесятеро більше, ніж у будній день. Не пийте багато. Слідкуйте, щоб надвечір ви були “у формі”. Без останнього “нічного акорду” свято не вдасться. Можна підстрахуватися, присвятивши такому вияву любові ранок. Це може створити жінці святковий настрій на цілий день.

Для того, щоб вивчити мову кохання, на якій розмовляє ваша жінка, потрібен час. А до свята вже зовсім близько. Тому основна порада чоловікам: святкового дня розмовляйте з жінкою зразу на п'яти мовах кохання – і вона напевне буде щаслива!

Мабуть, кожна жінка, прочитавши цю частину статті, замріялася – от якби кохання до мене завжди виявляли таким чином і не однією мовою, а зразу п'ятьма. Але марно чекати проявів любові, якщо ти сам не вмієш любити. Отже, і жінкам треба замислитись, а яку мову кохання розуміє ваш чоловік? Адже сімейна злагода залежить від того, чи щасливі всі члени сім'ї. Мови кохання – універсальні. Навчившись визначати, якою мовою кохання розмовляють ваші близькі, ви можете зробити щасливими своїх дітей, батьків; зумієте порозумітися із свекрухою.

Як у святковий день не розчарувати чоловіка.

(Поради жінкам)

Не капризуйте. Що б не подарував вам чоловік на свято, сприймайте це як вияв любові. Дайте зрозуміти чоловікові, що ви його любите і цінуєте. Забудьте минулі образи і з терпимістю сприйміть, якщо святкового дня щось буде не так. Бо сварка: “От, ти навіть на свято не міг...” не добавить злагоди у сім'ї і не поверне справи на краще. Навіть якщо чоловік не готовий сприймати поради, як найліпше виявити свою любов до вас, робіть це самі. Тоді прийде час, і чоловікові захочеться теж якось проявити свою любов до вас.

Отже, у святковий день, якщо ваш чоловік розмовляє на мові, де найважливіші слова заохочення, сприйміть будь-який дарунок з особливим захватом, похваліть чоловіка, скажіть, що він вгадав

із подарунком, розкажіть, як ви його кохаєте і цінуєте. У разі, якщо для вашого партнера найважливіший час, який ви йому приділяєте, згодьтесь, якщо він замість відвідин гостей, запропонує вам просто побути вдома, чи сходити кудись лише вдвох. Якщо його мова кохання – допомога, з радістю виконайте якісь його прохання. Якщо ж ви знаєте, що він особливо цінує подарунки, не дивлячись на те, що свято жіноче, приготуйте йому теж маленький даруночок, який ви можете йому презентувати із словами: “Хоч це і моє свято, але мені все одно захотілося теж тобі щось подарувати”. Якщо ж мова чоловіка – дотики, то за будь-який дарунок, чоловіка треба безліч разів на день поцілувати, притиснутися до нього і, боронь Боже, відмовити йому вночі! І така ж сама порада, як і для чоловіків – святкового дня краще розмовляти всіма мовами кохання!

Читаючи цю статтю, може скластися враження, що вашими є всі п’ять мов кохання. Як правило, це не так. Хоча дуже часто для людини в рівній мірі найбільш важливі, наприклад, дві.

Як визначити, яка ваша мова кохання?

- Щоб визначити, яка мова кохання ваша, згадайте, що найбільш ранить або дратує вас у поведінці ваших близьких. Може так статися, що протилежне – це і є ваша основна мова кохання. Вас найбільше ранять різкі слова – отже, ваша мова це слова заохочення. Ви сумуєте, що рідко буваєте разом із партнером – ваша мова час.
- Іноді може здатися, що основна ваша мова – це дотики. Але подумайте, чи не порушується ваше інтимне життя, якщо ваш партнер образить вас, якщо рідко буває вдома, якщо не відгукується на ваше прохання допомогти? Найчастіше мова дотиків іде на другому місці, або поділяє почесне перше з іншою мовою.
- Замисліться, як саме ви виявляєте любов до своїх близьких. Можливо, це і є ваша мова: ви робите іншим те, чого чекаєте від них.

- Визначити свою мову кохання можна, пригадавши часи, коли ви були закохані. Які прояви кохання вам подобалися тоді? Скоріш за все, те ж саме є важливим для вас і зараз.
- А можете помріяти – яким ви бачите ідеальне сімейне життя. Це теж може вам допомогти розібратися у собі.

Але більш важливо визначити мову кохання, яка важлива для людей, що вас оточують.

Як визначити мову кохання близької вам людини?

- Особливу увагу зверніть на прохання, з якими найчастіше звертається до вас ваш партнер. Найчастіше, саме в проханнях закладено приховане бажання бачити прояви вашої любові в конкретній формі.
- Згадайте, що саме у вашій поведінці викликає найбільшу радість у близької вам людини, а що викликає невдоволення.
- Можна піти шляхом спроб. Ви виявляєте любов до свого партнера різними методами і спостерігаєте, що для нього найважливіше.

І ось вам здається, що ви вже все зрозуміли і знаєте, чого від вас хоче близька вам людина. Ви визначили, яку мову кохання вона розуміє. Але ця мова може бути для вас чужа. Ви розумієте зовсім іншу. І не звикли виявляти своє кохання на зрозумілій партнеру мові. Тут порада одна – вчіться, примушуйте себе, перебудуйте своє життя, йдіть на маленькі жертви. Можливо, вам спочатку доведеться довго думати, за що б ви могли похвалити свого партнера, а тоді трохи потренуватися це робити; можливо, доведеться жертвувати зустрічами з друзями чи подругами, щоб приділити увагу близькій людині; можливо, ви будете займатися не зовсім жіночою, або зовсім не чоловічою справою; можливо доведеться довго вчитися робити подарунки; можливо, вам буде непросто привчити себе до виявів любові поза

ліжком. Але якщо вірити, що в нагороду ви отримаєте злагоду у сім'ї, ніщо не може виявитися занадто важким. Отже, вдалих вам свят і щасливого сімейного життя!

Марія КИРИЛЕНКО

ФАКТОР ІКС, АБО ПІВСТОЛІТТЯ ПОТОМУ...

Автор: Радислав КОКОДЗЕЙ

Ми зараз дедалі частіше замислюємося про сьогоднішнє й майбуття нашої школи. І це зрозуміло: адже від того, як ми вчимо дітей сьогодні, залежить доля прийдешніх поколінь і нашої країни. Є багато підстав для занепокоєння: і падіння престижу вчительської професії, і факти корупції в учительському середовищі, і те, що попри дедалі складніші програми діти закінчують школу куди безграмотнішими, ніж буквально кілька десятиліть тому. Мені здається, потрібно зупинитися в написанні дедалі об'ємніших підручників та в гонитві за нескінченними нововведеннями в системі народної освіти й замислитися: куди ми йдемо? Без осмислення того найкращого, що було в шкільній освіті раніше, неможливо рухатися вперед.

Але головна наша проблема – це особистість учителя, його моральні якості, його готовність до важкої й жертвовної праці. Майже безкорисливої, як у наш час. Відповіді на запитання про майбутнє потрібно шукати в минулому... І мені здається, розповідь про подружжя вчителів Івана Юхимовича й Ірину Павлівну Коваленків з міста Боярки, що під Києвом, якщо й не відповідь на багато запитань, то бодай поставить їх, що, на мою думку, також важливо. Спочатку я хотів розповісти про один дуже дружний клас, який ось уже півстоліття збирається щороку,

а вийшла розповідь про вчителів, які так навчали й виховували, що для кожного з випускників 1953-го шкільні роки залишилися найсвітлішим спогадом у їхньому житті. На жаль, моя розповідь ще і про гірку долю видатних педагогів в умовах тоталітарної системи. Але чи народжуватиме такі яскраві особистості наш, значно вільніший час? Чи захочуть найталановитіші та найдібніші представники нашого суспільства ставати вчителями? Але це вже теми для інших статей...

Цього року мені пощастило бути присутнім на зустрічі випускників 1953-го Боярської середньої школи №1. Колишні однокласники збираються протягом 50 років щорічно! Я набагато молодший, а на зустріч прийшов, сподіваючись зібрати відомості про Івана Юхимовича Коваленка, дивовижного поета, чию творчість і життєвий шлях я нині досліджую.

Приємно спостерігати за людьми, які не відчують свого віку. Часто трапляється, що колишні однокласники не відразу впізнають одне одного. Але не в нашому випадку. Адже всі вони намагаються підтримувати зв'язок одне з одним, а більшість – близькі друзі.

Не йняв віри: присутнім на цій зустрічі людям нині під 70. А їхній улюбленій учительці – Ірині Павлівні Коваленко – 84. Івана Юхимовича, на жаль, уже третій рік поспіль немає на цих зустрічах – він пішов із життя 2001 року. Завжди любив повторювати: «Я – простий учитель», але був при цьому неординарною людиною, поетом, дисидентом і політв'язнем радянських часів, увійшов у історію України як борець за її незалежність. Ірина Павлівна, його дружина, – також яскрава, сильна особистість, самобутня, оригінальна, унікальний, талановитий педагог.

Невблаганний час і життєві обставини звузили коло учасників щорічних зустрічей випускників 1953 року: когось уже немає на світі, комусь завадила приїхати хвороба, деякі тепер живуть за межами країни, але всі, хто мав можливість, прийшли, решта зателефонували, причому двоє – з-за кордону.

Із перших хвилин присутності на зібранні мені було цікаво дізнатися: у чому ж причина такої вірної дружби й любові одне до одного не окремих шкільних товаришів, а практично цілого класу та яка роль у цьому їхніх педагогів? Але невдовзі виникли й інші запитання, відповіді на які я боюся почути: чи багато з випускників 2003-го так само дружитимуть усе життя й так само збиратимуться щороку протягом півстоліття, а головне – чи є серед сьогоднішніх випускників педагогічних вузів неординарні талановиті особистості, готові бодай у чомусь повторити подвижницький шлях учителів Коваленків?

Найцікавіше, що ці проблеми турбували й присутніх. Випускник цього класу, інженер із багаторічним стажем Володимир Мельник запитав: «У чому був ваш, Ірино Павлівно, з Іваном Юхимовичем секрет? Як ви зуміли дати нам той заряд енергії, завдяки якому ми продовжуємо дружити все життя, стали достойними, порядними людьми? Адже про кожного з нас можна сказати: життя склалося».

«Кожному справжньому вчителю, – відповіла Ірина Павлівна, – притаманний певний фактор ікс. Такою самою мірою, як він притаманний кожній творчій особистості. Можна бути чудовим знавцем свого предмета, але не відбутися як педагог. Ця здатність – бути вчителем і вихователем – щось на зразок небесного дару, тому її складно проаналізувати й дати визначення».

Якими ж вони були, вчителі, що залишили такий глибокий слід у душах своїх вихованців, у чому полягав їхній фактор ікс?

Згадує Лариса Іванівна Пацановська, старший викладач кафедри історії й теорії світової літератури Київського національного лінгвістичного університету, випускниця 1951 року: «Ірину Павлівну й Івана Юхимовича ми з найперших днів їхньої появи в школі пам'ятаємо завжди лише разом. Ми немов магнітом притягувалися до наших учителів, вони нас за собою вели. Відчувалося, їм самим робота з дітьми була необхідною. Це було щось із минулих століть. Вони володіли рідкісним даром служіння, були схожі на народників, які йшли межі простих

людей, аби просвіщати їх і робити людство кращим...» А ось слова випускниці 1953 року, кандидата біологічних наук Ольги Рожманової: «Як я нині розумію, головною виховною доктриною Ірини Павлівни й Івана Юхимовича було прищепити дітям любов до прекрасного навколишнього світу, любов до знань, і, найголовніше, – одне до одного. І це справді їм вдалося. Відтоді світ для нас ставав дедалі ширшим, але й нині найближчі та найвірніші наші друзі – шкільні».

Як згадували їхні учні, Ірина Павлівна й Іван Юхимович, у всьому дуже різні, дивовижно доповнювали одне одного. Розповімо про них детальніше.

Іван Юхимович був дуже вимогливим і суворим. Але при цьому уроки проходили енергійно й весело, бо він умів складати цікаві вправи, нестандартні завдання.

Був різносторонньо обдарованим: чудово малював, грав на різних струнних інструментах, писав вірші. І всі свої таланти реалізовував у шкільному житті. Скільки було намальовано сатиричних газет «Колючка», скільки написано віршів про шкільні справи, скільки сценаріїв у віршованій формі для учнівських свят! Для літературних вечорів він малював величезні портрети письменників. Був гримером у шкільному театрі. Усього й не перелічити. Але найголовніше – був генератором всіх ідей, які потім реалізовувалися разом з Іриною Павлівною.

Боярська школа №1 була на той час єдиною десятиліткою в районі. У восьмий клас приходили учні, які вивчали різні іноземні мови, тому Іван Юхимович одночасно викладав три мови і блискуче справлявся зі своїм завданням. Згадує Ольга Рожманова: «Іван Юхимович був нашим класним керівником до 10 класу. Сам дуже організований та енергійний, він намагався й нам прищепити такі якості. Дзвінок. Різко відчиняються двері – Іван Юхимович стрімко входить до класу. Енергійне вітання – і ось уже хтось на дошці пише слова, хтось розповідає текст, а хтось виправляє помилки, що їх припустилися ці двоє.

Перехресні запитання-відповіді – і весь клас працює. «Десять іноземних слів на день!» – від цієї вимоги Іван Юхимович не відступав ніколи, хоч дощ, хоч сніг, хоч каміння падає з неба.

Головною рисою нашого вчителя була справедливість. Він ніколи не мав улюбленців або «останніх». Це вельми цінна риса вихователя. Ми всі були одним колективом і всі любили одне одного».

Іван Юхимович також намагався виховати в своїх учнів стійкість та мужність. Сам перемігши в юності туберкульоз легень важкою роботою на будівництві, холодними обливаннями й фізичними вправами, він прищеплював своїм учням зневагу до нездужань, навчав перемагати себе й боротися з хворобою. Володимир Мельник згадує його «рецепти»: «Голова болить – 20 іноземних слів напам'ять, живіт болить – 50!»

Особливу увагу приділяв тому, аби зробити з хлопчиків справжніх чоловіків. Жодної тобі розхристаності, підтягнутість, рівна постава, наполегливість у подоланні труднощів, особливе шанобливе ставлення до дівчаток. Чимало колишніх випускників Івана Юхимовича дякували йому потім за те, що після його виховання армійська служба давалася їм набагато легше, ніж решті.

Згадує кандидат біологічних наук Лариса Пекарська: «Іван Юхимович був дуже суворим, але ми його не боялися. Набагато більше ми боялися Ірину Павлівну, яка ніколи не лаяла й не карала нас. Ми просто переживали, що вона буде нами незадоволена...»

Згадує педагог Ніна Клименко: «За що я вдячна Ірині Павлівні – так це за те, що вона прищепила нам усім любов до літератури, і не лише до російської. Почавши читати, ми відразу звернулися й до української, і до зарубіжної літератури. Вона відкрила нам чудовий світ. Ми й понині дуже багато читаємо».

Мене вразило, що й досі, коли вікові грані вже стерлися, ці літні люди ставляться до своєї вчительки, як і раніше: із

повагою, що тісно переплелася із захопленням і глибокою симпатією.

Намагаючись розгадати таємничий фактор X і феномен дивовижного педагогічного успіху подружжя Коваленків, я звернувся до спогадів кандидата біологічних наук Ольги Рожманової, писаних нею про вчителів Боярської школи №1:

«Особливе місце в нашій душі посідають спогади про походи на острів Козачий. Це нині звучить буденно: пішли в похід на уїкенд або купили путівку в турагентстві. Тоді про таке ніхто й не знав. І лише нині я розумію, яку сміливість і рішучість потрібно було мати, аби зібрати нас – 20–30 хлопців і дівчат, і від Києва пішки, а де й плавом добиратися до чудового ненаселеного острівця, який ми назвали Козачим.

Іван Юхимович умів немов мимохідь звернути нашу увагу на білі лілії на озерній гладіні, на тремтіння листя перед грозою, мереживо гілок на тлі блакитного неба... Тоді ми не знали, що наш учитель – тонкий лірик, чудовий поет, і лише через багато років ми знайдемо в збірках його віршів ті високі слова й образи, що тіснилися в ньому все життя. Таким він бачив навколишній світ і таким він намагався показати його нам.

Але найбільш чарівним і таємничим часом для нас був вечір: сутінки огортали наше вогнище, зірки опускалися нижче, ми присувалися ближче до вогню й одне до одного й поринали в прекрасний світ поезії. Поезією було не лише те, що читали нам напам'ять Ірина Павлівна й Іван Юхимович (а це були вірші Шевченка, Пушкіна, Фета, забороненого тоді Єсеніна...), а саме відчуття присутності в цьому романтичному й божественному світі. Я абсолютно переконана в тому, що всі ми мали схоже відчуття, і в багатьох із нас залишилася на все життя потреба в усьому цьому...»

Таким самим яскравим спогадом для випускників 1953 року залишився шкільний театр, організований Іриною Павлівною й Іваном Юхимовичем. Відчувалося, що й нині колишні випускники

пишаються тим, наскільки це були професійні постановки. Переважно ставили класику: «Ліс» Островського, «Ревізор» Гоголя, сцени з «Циган» Пушкіна, «Ювілей» Чехова, інші його водевілі... Ольга Рожманова згадує: «Наші спектаклі збирали всю школу, батьків, учителів і взагалі пів-Боярки. Ставили ми переважно п'єси Островського. А яким чудовим Несчастлівцевим був Ю.Гуменюк, а Счастлівцевим – Ю.Вахмянін у «Лісі»! Усі ці п'єси ми знали напам'ять. Самі робили декорації, шили костюми... А щасливі хвилини репетицій залишилися в пам'яті назавжди».

Захоплення театром не було випадковим. Ще навчаючись у Переяславській школі №1, Іван Юхимович організував шкільний театр, де ставилися п'єси українських авторів. Він був і «директором» цього самодіяльного театру, і одним із акторів, і гримером. Усі ці навички стали в нагоді, коли почав учителювати. І якщо в Івана Юхимовича був досвід аматорського театру, то Ірина Павлівна узялася до справи як справжній фахівець: ще в дитинстві вона брала уроки театрального мистецтва й художнього читання в сліпого актора.

Дуже швидко театральне захоплення охопило всі старші класи тих років. Це була збірна команда старшокласників, але до вирішення організаційних питань залучалися майже всі. А потім разом їхали дивитися спектакль у виконанні професійних акторів, після чого довго обговорювали його, визначаючи, чия постановка вдаліша.

Згадує Лариса Пацановська: «Найбільшим нашим успіхом був «Ліс» Островського. Ми й досі переконані, що це була найкраща постановка в Радянському Союзі, куди тому МХАТу!»

Мені чомусь віриться, що справді їхні аматорські спектаклі були неперевершені, адже велику роль відігравав і ентузіазм юних акторів, і глибоке розуміння Іриною Павлівною класичного матеріалу, і наявність у педагогів театрального досвіду.

Згадує донька подружжя Коваленків Марія Кириленко: «З дитинства я пам'ятаю випускників тих років як найближчих наших

родині людей. І все своє життя я була свідком того, як колишні учні моїх батьків (і, звісно, не лише цих років) приходили в наш дім поділитися своїми проблемами, радостями й печалями.

Ми говоримо нині про моїх батьків як про вчителів, але мені не хотілося б, щоб звання це обмежувалося тільки поняттям «шкільний учитель». Їх завжди оточували люди, і навіть ті, хто не був їхніми учнями, ставилися до них надзвичайно шанобливо і дуже цінували їхню думку. Іван Юхимович та Ірина Павлівна так багато значили в житті кожного, хто їх знав, що можуть бути названі Вчителями в найвищому розумінні цього слова. Завжди був Учителем із великої букви мій батько й у своїй творчості. Чимало дослідників намагаються виявити причину настільки сильного впливу його віршів на читача, але мені здається, що розгадка проста і складна водночас: він не був звичайним поетом, він був – Учителем».

Над магією віршів Івана Юхимовича Коваленка я б'юся вже не перший рік. І знаю беззаперечно лише одне – розгадати, пояснити природу його творчості так само важко, як виявити той фактор Х, про який згадувала Ірина Павлівна, адже справжніх митців відрізняє від посередніх саме те, що у кожного з них – власний поетичний фактор Х. Найбільш влучно визначив особливість віршів Івана Коваленка Іван Світличний, який казав йому в далекому уральському таборі: «Переді мною як літературним редактором пройшли тисячі віршів різних поетів, але я ще ніколи не зустрічав таких, як ваші. Вони містять у собі якусь таємницю, у них є щось нове. Вони подобаються, хвилюють і запам'ятовуються. Із усіх, кого я знаю, ви найближче підійшли до народу...»

Коли говорять про джерело вражаючої сили поетичного слова Івана Юхимовича та надзвичайного впливу подружжя Коваленків на своїх учнів, завжди звучать слова «таємниця», «загадка». Ірина Павлівна, проте, пояснює все просто: «Кожне моє слово було адресоване до свідомості й до душ моїх учнів». Те саме можна сказати і про Івана Юхимовича: його поетичне слово знаходить дорогу до свідомості й до душі кожного читача. Але як цим

дивовижним людям вдається проникнути в найпотаємніші куточки людського єства – залишається лише здогадуватися.

Напевно, поясненням могла б служити й чітка громадянська позиція подружжя Коваленків: вони були борцями, непримиренними до кривди й несправедливості. Передусім – під час уроків, прищеплюючи учням якості, несумісні з тоталітарним режимом: чесність, порядність, огиду до зрадництва, брехні, лицемірства й фальші, а головне – вміння розвинути свою особистість та зберегти індивідуальність в умовах загальної зрівнялівки та виховання колективу як сірої маси безвольних людців. Обоє боролися також проти зловживань шкільної адміністрації, а Іван Юхимович – своїми гнівними віршами – і за незалежність батьківщини, за що й поплатився свободою.

Слово Ніні Олександрівні Семеновій, кандидату біологічних наук, голові дитячого громадського об'єднання «Юнісфера»:

«Ви навіть уявити собі не можете, як уплинули вчителі Коваленки на наші долі та й досі продовжують впливати. Я все життя веду наукову діяльність, але довгий час не могла позбутися почуття нереалізованості. Тому почала працювати з дітьми. Дитяче громадське об'єднання, яке я очолюю, бореться за чистоту наших річок і озер, за те, аби Боярка знов зажила слави цілющого курортного міста, яким була до революції.

Ще в ті часи, коли саме слово «екологія» вважалося крамольним, Іван Юхимович виступав із листами й викривальними віршами проти чиновників, що нищать і плюндрують рідну землю. Я почуваюся ланкою, що забезпечує наступність поколінь. І коли наше об'єднання проводило екологічний концерт-плакат «Від чистої душі – до чистої води», розпочиналася ця акція віршами Івана Коваленка, нашого улюбленого вчителя й поета...»

Важко не піддатися спокусі розповісти про долі кожного з учнів цього класу. Долі, що тісно переплелися, і в кожній вчителі та давні шкільні друзі відіграли не останню роль. Але в рамках газетної статті зробити це просто неможливо. Скажемо лише, що

майже всі випускники здобули вищу освіту і були серед них й науковці, й учителі, і військові... А ось без чого, на мою думку, наша оповідь була б неповною, так це без бодай короткої розповіді про подальшу долю Івана Юхимовича й Ірини Павлівни Коваленків. Тоталітарна система не терпіла таких яскравих неординарних особистостей.

Ірина Павлівна згадує: «Наша спільна робота в Боярській першій школі – це найщасливіший, але водночас і дуже важкий час. Ми зазнавали постійного цькування». Молодим талановитим педагогам не могли пробачити ні популярності серед учнів, ані цілковитого ігнорування ними настанов партійної організації. Не останню роль відіграв і незалежний характер Івана Юхимовича, який постійно виступав проти зловживань шкільної адміністрації. А коли чергові партзбори він назвав «порожньою говорильнею», розпочалося відкрите жорстоке переслідування. Пригадали, що подружжя Коваленків перебувало під час війни в окупованому фашистами Чернігові, тож інакше як «окупантами» партпрацівники їх не називали. 1955 року Івана Юхимовича усунули з посади, і ніколи більше цим талановитим педагогам не довелося працювати разом. Ірина Павлівна гірко зазначає на це: «Лише удвох ми могли так плідно працювати». Протягом п'яти років Івана Юхимовича не допускали до педагогічної роботи в жодній зі шкіл району. Лише 1960-го, у зв'язку з хрущовською відлигою, йому дозволили викладати у вечірній школі робітничої молоді.

І там він користувався незмінною шаною, змінив на краще багато доль своїх, іноді вельми непростих учнів, допомігши їм вступити до вузів. І у вечірній школі Іван Юхимович улаштовував вечори, але особливу увагу тепер приділяв змістовній частині, адже у вечірній школі навчалось багато відносно дорослих людей. Він організовував зустрічі з Євгеном Сверстюком, Надією Світличною й Василем Стусом. А на вечорі, присвяченому 100-літтю від дня смерті Т.Шевченка, прочитав свого вірша «У поета лише слово» – спрямованого проти режиму і настільки відвертого, що за ним після того почало стежити КДБ.

У 60-ті роки українські патріотичні вірші Івана Коваленка потрапили до «самвидаву», друкувалися у Пряшеві (Словаччина) в газеті «Нове життя» – у той час дуже популярній у дисидентських колах. 1968-го, коли радянські танки увійшли в Прагу, Іван Юхимович відкрито, просто в учительській, засудив цю акцію, назвавши її фашистською. Не забарився донос, і через чотири роки цей його вчинок фігуруватиме у обвинуваченні поряд з антирежимними віршами. Іван Коваленко відбував покарання разом із такими видатними діячами, як Іван Світличний, Валерій Марченко, Семен Глузман, Ігор Калинець, Володимир Буковський...

Ірина Павлівна після арешту Івана Юхимовича ще рік працювала. І не могла зрозуміти, чому в кожному листі чоловік просить її піти з роботи. Вона тягла час, адже не могла просто так покинути свій черговий 10 клас. Як з'ясувалося під час її першого побачення з чоловіком, табірна адміністрація весь час погрожувала в'язню звільнити дружину з роботи, якщо його поведінка не буде «зразковою». Механізм шантажу не спрацював, і 1973 року представник органів КДБ організував загальні збори працівників школи, на яких колеги повинні були затаврувати дружину дисидента, а вона мала публічно покаятися в тому, що поділяла погляди чоловіка, й засудити його діяльність.

Але в перші ж хвилини сценарій було зірвано. Колеги один за одним піднімалися й виступали на захист Ірини Коваленко. Представник КДБ у розпачі вигукнув: «Ми не до ордена її представляємо, а знімаємо з роботи!» Не каялася й Ірина Павлівна, хоча перед зборами їй дали зрозуміти, що тільки так вона заслужить право продовжувати педагогічну діяльність. Проте ціна була занадто висока, і у своєму заключному слові ця мужня жінка твердо сказала: «Я прожила зі своїм чоловіком 33 роки та знаю його як чесну порядну людину. Я чоловіка не зречуся. Знімайте мене з роботи». Звісно, відповідне рішення негайно ж і було прийняте, але все-таки їй дозволили допрацювати кілька місяців і випустити ще один, останній у її житті, 10-й клас...

Після цього випадку чимало людей приходили до Ірини Павлівни

додому, чи навіть зупиняли її на вулиці, просто щоб подякувати й запевнити, що її стійкість і мужність під час публічної розправи – найголовніший урок, що вона дала їм у житті. А на випускному вечорі учні й батьки трьох випускних класів буквально засипали улюблену вчительку квітами, і весь зал, підвівшись, влаштував їй овацію. Ця акція була не лише даниною поваги й любові до видатного педагога, а й своєрідним протестом проти переслідування радянським режимом найкращих учителів. Система придушення давала дедалі відчутніші збої...

Хотілося б набагато більше написати про зворушливу історію кохання та вірності цієї подружньої пари. Про те, як Ірина Павлівна щодня протягом усього терміну ув'язнення чоловіка писала йому листи; про те, які чудові вірші Іван Юхимович присвячував дружині... Але це вже інша розповідь, а зацікавлені можуть прочитати мою статтю на цю тему в «Літературній Україні» від 10 квітня цього року.

Поки Іван Юхимович перебував під арештом, Ірину Павлівну не полишали учні, і її, й Івана Юхимовича, але головне – їхні спільні: учні саме тих років, про які ми пишемо.

Багато на цьому вечорі було спогадів про те, як жорстоко ламала радянська епоха долі й учнів, і вчителів. І кандидат технічних наук Володимир Войтенко, чийого батька також репресували, запитав: «Скажіть нам, Ірино Павлівно, як ви зуміли виховати з нас людей у той нелюдський час? А ми ж іще й діти війни»...

Згадували учасники зустрічі й поезію, яка так часто звучала в їхні шкільні роки. Кожен із присутніх є шанувальником і популяризатором творчості свого улюбленого вчителя. Але особливу подяку слід скласти Ользі Рожмановій, яка разом з родиною не шкодувала сил для збереження й поширення творчого набутку Івана Юхимовича та якій поет присвятив багато зворушливих віршів. Власним коштом вона видала першу його збірку «Недокошений луг», та й видання другої, що має назву «Джерело», стало можливим великою мірою завдяки її енергії й

вірі, а ще – завдяки підтримці іншого учня Ірини Павлівни, уже значно пізніших років – Михайла Згуровського, що був тоді міністром освіти України.

Учні Івана Юхимовича Коваленка стежать за долею його творчої спадщини, читають усе, що з'являється про нього в пресі, відвідують вечори його поезії. Сильне враження справив на присутніх недавній вечір, присвячений творчості Івана Коваленка. Він проводився в Києво-Святошинській районній класичній гімназії, що у Боярці. Це була визначна культурна подія, в якій узяли участь такі відомі діячі української сучасності, як Євген Сверстюк, Василь Овсієнко, Євген Пронюк.

Але повернімося до нашого фактора ікс. Мені здається, його можна розцінювати як сукупність складових, рівноцінних за своєю значимістю: неординарність особистості самого вчителя, його громадянська позиція, повага до особистості свого учня, знання предмета й любов до нього, любов до дітей і вміння жити з ними одним життям, довіра до учня й глибока порядність.

Розмірковуючи, чи зустрічатимуться так само випускники нинішнього часу через півстоліття, я пригадав, як часто мої колеги-вчителі скаржаться, що з сьогоднішнім поколінням неможливо працювати: прагматизм, відсутність ідеалів, неповага до професії вчителя... Я вирішив звернутися з цим запитанням до Ірини Павлівни. І ось що вона відповіла: «Не буває хороших або поганих поколінь. З ким би ти не працював, однаково можна мати успіх або неуспіх. Просто кожне нове покоління вимагає нових підходів. І завжди визначальною залишається любов до вчительської професії, яка стає покликанням. Праця вчителя – це великою мірою творчість, і до неї треба мати талант. Учитель має бути трохи артистом, трохи художником. Різномічні здібності допоможуть виховати всесторонньо розвинені особистості. Усе, про що я кажу, не нове й давно відоме педагогічній науці, як і той фактор ікс, який я згадувала на зустрічі».

А закінчити свою статтю мені хочеться такими словами Ірини

Павлівни: «Випускники не лише цього класу, а й усього того щасливого періоду, коли ми з чоловіком працювали разом, однаково мені дорогі, і багато з них і досі мої найвірніші друзі. Рідко з ким у мене така душевна близькість. Але не менш дорогий мені й мій останній клас, який я випускала через 20 років, у 1973-му. Його учні показали щонайвищі моральні якості й дуже підтримали мене після арешту чоловіка тоді, коли КДБ і партійна організація намагалися організувати моє цькування. Та й кожен мій випускник і просто учень за всі 30 років моєї педагогічної роботи дорогий мені, у кожного було вкладено багато сил і душі.

Адже в 50-ті роки наша з чоловіком педагогічна діяльність не закінчилася. Ми успішно працювали протягом усього свого життя. Дуже боляче думати про те, що радянська система відняла в нас можливість працювати разом, а потім і зовсім відлучила від школи: арешт чоловіка й моє звільнення з ініціативи КДБ позбавили нас того, що багато в чому становило сенс нашого життя, – роботи з дітьми. Ми не змогли себе реалізувати повною мірою. Досі мені часто сниться, що я заходжу в клас...»